

Stručni rad

UDK 327:340.15(4)(497.6)

DOI 10.7251/BLCZR0120037P

COBISS.RS-ID 129589761

VIJEĆE EUROPE I BOSNA I HERCEGOVINA

Željko Petrović¹

Sažetak

Vijeće Europe kao najstarija europska organizacija sa sjedištem u Strasbourgu, koja u svom članstvu ima sve europske države izuzev Bjelorusije, ima za glavni cilj jačanje suradnje i jedinstva u Europi kroz promociju ljudskih prava, temeljnih sloboda, demokracije i vladavine prava. Vijeće Europe usvojilo je preko 200 međunarodnih konvencija i protokola od kojih je najznačajnija Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Za Bosnu i Hercegovinu karakteristično je da pored članstva u međunarodnim organizacijama, one imaju aktivnu ulogu u samoj Bosni i Hercegovini, pa tako i Vijeće Europe. Preambula Ustava Bosne i Hercegovine poziva se na Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe, te joj se daje prednost u odnosu na domaće zakone što je jedna od specifičnosti uređenja Bosne i Hercegovine. Cilj rada je da se istraži odnos Vijeća Europe i Bosne i Hercegovine uzimajući u obzir sve specifičnosti tog odnosa. Ukazaće se na ulogu Vijeća Europe u promociji prije svega ljudskih prava kao i ulogu koju ima u Bosni i Hercegovini u izgradnji demokratskog društva. Posebna pažnja u radu daće se Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda koja se direktno primjenjuje u Bosni i Hercegovini još prije njenog pristupanja Vijeću Europe.

Ključne riječi: Vijeće Europe, Bosna i Hercegovina, ljudska prava, demokracija, međunarodna zajednica, suradnja

Abstract

The Council of Europe, as the oldest European organization based in Strasbourg, which has all European countries except Belarus in its membership, aims to strengthen cooperation and unity in Europe through the promotion of human rights, fundamental freedoms, democracy and the rule of law. The Council of Europe has adopted over 200 international conventions and protocols, the most important of which is the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. It is characteristic of Bosnia and Herzegovina that in addition to membership in international organizations, they have an active role in Bosnia and Herzegovina itself, including the Council of Europe. The preamble of the Constitution of Bosnia and Herzegovina refers to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of the Council of Europe, and is given priority over domestic laws, which is one of the specifics of the regulation of Bosnia and Herzegovina. The aim of this paper is to investigate the relationship between the Council of Europe and Bosnia and Herzegovina, taking into account all the specifics of this relationship. The role of the Council of Europe in the promotion of human rights, as well as the role it plays in Bosnia and Herzegovina in building a democratic society, will be pointed out. Special attention will be paid to the European Conventi-

¹ Mr. sc. Željko Petrović, Doktorski kandidat na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, petrovicz@yahoo.com

on for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, which is directly applicable in Bosnia and Herzegovina even before its accession to the Council of Europe.

Keywords: Council of Europe, Bosnia and Herzegovina, human rights, democracy, international community, cooperation

UVOD

Bosna i Hercegovina članica je više međunarodnih organizacija, a teži uključenju i u druge međunarodne organizacije, prije svega u Europsku uniju i u NATO pakt. Treba posebno naglasiti da niz međunarodnih organizacija ima aktivno učešće u Bosni i Hercegovini, te na taj način međunarodna zajednica aktivno djeluju na prostoru Bosne i Hercegovine. Danas je multilateralna diplomacija odnosno učešće država u radu međunarodnih organizacija i konferencija koje organiziraju međunarodne organizacije postao megatrend suvremenog svijeta.² Prilikom osnivanja diplomatskih misija pri međunarodnim organizacijama pojavljuje se složeniji pravni odnos nego kod redovnih diplomatskih misija država imajući u vidu da su sjedišta međunarodnih organizacija na teritoriji drugih država, te je to odnos više država istovremeno.³ I male nerazvijene države imaju interes da budu članice međunarodnih organizacija, te da na taj način ostvaruju interese u korist svoje države učešćem u njihovom radu.⁴

Bosna i Hercegovina je država koja je karakteristična po mnogo čemu. Jedna od specifičnosti Bosne i Hercegovine jeste i uloga međunarodnih organizacija u Bosni i Hercegovini. Daytonski mirovni sporazum predstavlja međunarodni ugovor kojim je okončan oružani sukob i u okviru kojeg je donesen Ustav Bosne i Hercegovine.⁵ Ovim sporazumom predviđene su određene ovlasti različitih međunarodnih organizacija čije aktivnosti predstavljaju ključ funkcioniranja Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, vojni i civilni aspekti provođenja mirovnog sporazuma s ciljem postizanja trajnog mira povjereni su međunarodnim organizacijama.⁶ Bosna i Hercegovina, sa ustavnopravnim uređenjem predviđenim Daytonskim mirovnim sporazumom rukovođena domaćim političarima, teško bi uspjela kao država bez učešća međunarodnog faktora, te su toga bili svjesni i tvorci Daytonskog mirovnog sporazuma. Sam Daytonski mirovni sporazum, pravno promatrano, predstavlja instrument kojim se provodi mirovni proces s ciljem uspostavljanja trajnog mira i koji predviđa naglašenu ulogu međunarodnih organizacija u Bosni i Hercegovini po pitanjima vojnog i civilnog provođenja mirovnog sporazuma, izbora, ljudskih prava, demokratske vlasti, i sl. Tako je u oblasti izbora OSCE organizovao nekoliko općih i lokalnih, redovnih i prijevremenih izbora do 2002. godine, kada ovlasti preuzima Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine u čijem je stvaranju takođe OSCE aktivno učestvovao. U oblasti ljudskih prava u okviru institucije ombudsmana situacija je slična, s tim što pored OSCE-a značajnu ulogu ima i Vijeće Europe u čijem članstvu se nalazi Bosna i Hercegovina. Vijeće Europe upravo je najveće rezultate u svom radu postiglo u oblasti ljudskih prava i temeljnih sloboda na

2 Đašić, D., *Diplomatija, ekonomska, multilateral i bilateral*, Univerzitet Braća Karić, Beograd, 2003., str. 45.

3 Mitić, M., Đorđević, S., *Diplomatsko i konzularno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2007., str. 239.

4 Watson, A., *Diplomacy-The Dialogue between States*, Taylor Francis, Abingdon, 2005., str. 149-166.

5 Šarčević, E., *Dejtonski Ustav-karakteristike i problemi*, Status-magazin za političku kulturu i društvena pitanja, No. 13, Mostar, 2008.

6 Smilagić, N., *Međunarodne organizacije*, Zbornik radova Država, politika i društvo u Bosni i Hercegovini, Analiza poštejtonskog političkog sistema, Knjiga 2, University Press-Magistrat izdanja, Sarajevo, 2011., str. 546-572.

čijoj izgradnji je aktivno učesovalo i u Bosni i Hercegovini. Ono u svom članstvu ima sve europske države izuzev Bjelorusije kojoj nije odbreno članstvo zbog sistematskog narušavanja ljudskih prava u toj državi.⁷ Ustav Bosne i Hercegovine poziva se na Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe tako da se ona primjenjuje direktno bez ratifikacije što je jedna od specifičnosti uređenja Bosne i Hercegovine.

VIJEĆE EUROPE

Ideja o Europskim integracijama stara je nekoliko stoljeća, dok je do njene realizacije došlo tek pedesetih godina 20. stoljeća. Države Europe su posle Drugog svjetskog rata uvidjele da moraju prevazići međusobne razlike i antagonizme i u cilju općeg napretka da moraju da idu u pravcu povezivanja i suradnje. Pored ovog unutarnjeg faktora podršku europskim integracijama dao je vanjski faktor, odnosno SAD, koje su ujedinjenu Europu vidjeli kao saveznika protiv SSSR i komunizma na Istoku Europe. SAD su u tom pravcu 1947. godine odobrile tzv. "Maršalov plan financijske pomoći Europi". Ovaj plan dobio je naziv po tadašnjem državnom sekretaru SAD i imao je za cilj povezivanje država Europe i njihovu koordinaciju. Konferencija održana u Haagu u svibnju 1948. godine, okupila je namoćnije federalističke pokrete Zapadne Europe, koji su se zalagali za ujedinjenje Europe. Na Konferenciji je bilo prisutno preko 700 delegata iz 16 država i promatrači iz deset država, a njom je predsjedavao raniji britanski premijer i vođa pokreta "Ujedinjena Europe" Winston Churchill. Kao jedan od najvažnijih rezultata koji se postigao održavanjem Haške konferencije bilo je osnivanje Vijeća Europe 1949. godine, čiji je glavni cilj u samom osnivanju bio politička suradnja između država članica i razvijanje parlamentarne demokracije i zaštita ljudskih prava. Prve članice Vijeća Europe bile su Velika Britanija, Njemačka, Švedska, Norveška, Danska, Irska, Italija, Nizozemska, Belgija i Luksemburg, dok su ubrzo priključile i mnoge druge europske države.⁸ Sjedište ove međunarodne organizacije je u Strasbourgu, te danas ima 47 država članica sa preko 800 miliona stanovnika.

Na Haškoj konferenciji iznijet je zahtjev da se sazove skupčina koja bi se sastojala od predstavnika parlamenata određenih europskih država. Ovaj zahtjev dao je podstrek za pregovore između europskih država oko stvaranja prve europske institucije, Vijeća Europe (Council of Europe). Glavni ciljevi Vijeća Europe bili su zaštita kulturnog i političkog nasljeđa zasnovanog na ličnoj slobodi, individualnim pravima, vladavini prava, demokraciji i europskim kulturnim vrijednostima.⁹ Vijeće Europe donosi konvencije kao pravne akte koji predstavljaju osnov za suradnju država članica. Konvencije Vijeća Europe najčešće se odnose na zaštitu temeljnih ljudskih prava, kao i sudsku suradnju i suradnju u oblasti unutarnjih poslova država članica. Konvencije reguliraju takođe i pitanja iz oblasti kaznenog, građanskog, privrednog, porodičnog, upravnog prava, pitanja korupcije, kretanja lica, izbjeglica, azila itd.¹⁰

Vijeće Europe predstavlja jedinstvenu europsku instituciju koja nema ekonomski i politički značaj kao Europska unija, ali ima veliki značaj za zaštitu i razvoj ljudskih prava, de-

7 Rusiji je vraćeno pravo glasa u Vijeću Europe 2019. godine, koje je oduzeto 2014. godine zbog aneksije ukrajinskog poluotoka Krima, dok Vatikan ima status stalnog promatrača od 1970. godine. Status promatrača imaju i neeuropske države SAD, Kanada, Japan i Meksiko.

8 Batavešić, D., *Federalizacija Evrope i mogućnosti za reformu Evropske unije*, Pravni sistem Srbije i standardi Evropske unije i Saveta Evrope-IV, Bejatović, S., Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2009., str. 506-508.

9 Prokopijević, M., *Evropska unija: uvod*, Službeni glasnik, Beograd, 2005., str. 9.

10 Malcolm, N., S., *international law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003., str. 1171.

mokracije, a razvija i parlamentarnu, političku, privrednu, socijalnu i kulturnu suradnju između europskih država. Vijeće Europe omogućuje suradnju europskih država koje se nalaze na različitim stupnjevima razvoja, a koje se kreću u pravcu pluralistične demokracije. Ono se bavi svim važnijim pitanjima koja se pojavljuju pred europskim državama izuzev pitanja obrane. Program rada Vijeća Europe obuhvata ljudska prava, medije, pravnu suradnju, društvena i ekonomska pitanja, zdravstvo, obrazovanje, kulturu, sport, omladinu, lokalnu i regionalnu upravu i zaštitu životnog okoliša.¹¹ Odluke Vijeća Europe nisu obvezujuće, ali i pored toga Vijeće Europe ne bi trebalo da donosi loše političke odluke, jer mogu izazvati višestruko negativne posljedice u međunarodnoj zajednici.

Vijeće Europe osigurava najpotpuniji regionalni sistem zaštite ljudskih prava u Europi. To je međunarodna organizacija koja je nastala uslijed opasnosti koje su nakon Drugog svjetskog rata postojale u pogledu ugrožavanja ljudskih prava i političkih sloboda. Usvajanjem Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama 4. studenog 1950. godine u Rimu početak je realizacije ideja koje su postojale dugo vremena, a to su ideje o ljudskim pravima i jedinstvu Europe. Kako bi se zaštitila ljudska prava koja su garantirana u ovoj konvenciji, formirani su Europska komisija za ljudska prava i Europski sud za ljudska prava. Usvajanjem Protokola broj 11 uz tu Konvenciju i njegovim stupanjem na snagu studenog 1998. godine prestala je da postoji Europska komisija za ljudska prava i formiran je novi stalni Europski sud za ljudska prava čija je nadležnost obvezna za sve države članice Vijeća Europe. Građani država članica Vijeća Europe od tada su mogli neposredno da pokreću postupke pred ovim sudom, dok su ranije tu mogućnost imale samo suverene države.¹²

Vijeće Europe ocijenilo je da širenje demokracije putem decentralizacije vlasti ne može se uspješno sprovesti bez zvaničnog učešća i lokalnih vlasti u organizaciji Vijeća Europe, te je došlo do osnivanja Stalne Konferencije lokalnih i regionalnih vlasti Europe 1957. godine, kao trećeg nivoa suradnje u ovoj europskoj instituciji. Konferencija je 1994. godine postala Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Europe, zbog svog značaja na stvaranju i razvoju neposredne demokracije. Mimo ove institucije nisu se mogli sprovesti međunarodni sporazumi koji se odnose na pitanja ljudskih prava, zaštite ljudskog okoliša i socijalne politike.

VIJEĆE EUROPE I BOSNA I HERCEGOVINA

Bosna i Hercegovina 22. travnja 2002. godine postala je 44. punopravna članica Vijeća Europe, čime je ostvarila veliki napredak na putu ka europskim integracijama. Odmah nakon prijema Bosni i Hercegovini uručena je lista koja sadrži više od 90 uvjeta koji moraju biti ispunjeni, a neki su direktno povezani sa Studijom izvodljivosti.¹³ Prijemom u Vijeće Europe Bosna i Hercegovina ukazala je na svoju privrženost principima i načelima na ko-

11 Štitić, A., *Dejtonski Ustav kroz prizmu evropskih standarda o demokraciji*, Projekt-Ustav Bosne i Hercegovine ka novim rješenjima, Fond za otvoreno društvo, Sarajevo, 2004., str. 5.

12 Marić, M., *Uređenje Evropskog suda za ljudska prava*, Pravni sistem Srbije i standardi Evropske unije i Saveta Evrope - Knjiga IV, Bejatović, S., Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2009., str. 385-386.

13 Studija izvodljivosti je dokument kojim se analizira i utvrđuje sposobnost zemalja procesa stabilizacije i pridruživanja (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija, Srbija i Kosovo pod Rezolucijom UN-a 1244/99) za ostvarivanje ugovornih odnosa sa Europskom unijom, tj. zaključivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Na osnovu Studije izvodljivosti i preporuke Evropske komisije, Vijeće Evropske unije donosi odluku o otvaranju pregovora o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Proces rada na Studiji izvodljivosti u Bosni i Hercegovini formalno je počeo u ožujku 2003. godine, kada je Europska komisija Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uručila upitnik od 346 pitanja koja su pokrivala oblasti ekonomskog i političkog uređenja Bosne i Hercegovine, te ostalih oblasti koje su relevantne.

jima je zasnovana Europska unija i Vijeće Europe, te je na taj način pristupila demokratizaciji prostora, uvažavanjem, poštivanjem i zaštitom ljudskih prava te izgradnjom pravne države.¹⁴ Bosna i Hercegovina članstvom u Vijeću Europe prihvatila je visoke vrijednosti koje ono promovira u oblasti zaštite ljudskih prava, parlamentarne demokracije, vladavine prava i svijesti o europskom identitetu. Prijemom u Vijeće Europe Bosna i Hercegovina obvezala se da će ispuniti obveze sadržane u mišljenju Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, a između ostalog potpisati i ratifikovati Europsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama.

Ulazak Bosne i Hercegovine u Vijeće Europe predstavlja napredak u izgradnji države Bosne i Hercegovine. Generalni sekretar Vijeća Europe prilikom prijema Bosne i Hercegovine u članstvo istakao je da taj događaj ima "najveći politički i simbolički značaj za Bosnu i Hercegovinu, Balkan i Europu", te je time potvrđeno da je Bosna i Hercegovina ispunila uslove koje propisuje Statut Vijeća Europe za prijem jedne države u ovu organizaciju, a koji se prije svega odnose na ispunjavanje određenih demokratskih standarda. Prema Statutu Vijeća Europe svaka država članica mora da priznaje princip vladavine prava i princip prema kojem svako lice koje je pod njenom jurisdikcijom mora poštivati ljudska prava i temeljne slobode, te da se ona aktivno angažira na ostvarenju ovih ciljeva. Ovi ciljevi treba da budu usmjereni ka zaštiti i unapređenju ideala i principa koji predstavljaju zajedničko nasljeđe država članica u cilju favorizovanja ekonomskog i socijalnog pregresa. Ciljevi određeni Statutom Vijeća Europe podudaraju se sa temeljnim ciljevima Ustava Bosne i Hercegovine. Prema Ustavu Bosne i Hercegovine ona je demokratska i pravna država sa slobodnim i demokratskim izborima, a to je ono što zahtjeva Vijeće Europe. Ovakvo ustavno rješenje Bosne i Hercegovine predstavljalo je njenu legitimaciju za prijem u Vijeće Europe, koje je zasnovano na tim principima i koje ima za cilj da te principe dalje razvija i na osnovu njih intevizira integraciju europskih država.¹⁵

Vijeće Europe je 1985. godine usvojilo Europsku povelju o lokalnoj samoupravi koja je obvezujući pravni instrument koji definira i štiti principe lokalne autonomije, kao jednog od stubova demokracije. Europska povelja o lokalnoj samoupravi doprinijela je uspostavljanju demokracije širom Europe, kao i unapređivanju demokratske svijesti i parlamentarne demokracije. Bosna i Hercegovina ratifikovala je Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi i prije podnošenja zahtjeva za prijem u Vijeće Europe. Vijeće Europe zahtjeva od Bosne i Hercegovine da primjenom Europske povelje o lokalnoj samoupravi osigura stvarnu lokalnu samoupravu bez dominacije centralnih i kantonalnih vlasti. Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe 1997. godine usvojio je Europsku povelju o regionalnoj samoupravi prema kojoj je region najprirodniji nivo vlasti za uključivanje u europske kulturne i privredne integracije. Vijeće Europe pozvalo je i Bosnu i Hercegovinu da prihvati Europsku povelju o regionalnoj samoupravi i da se uključi u Dom regionalnih vlasti Europe. Regionu su istaknuti kao bitna komponenta države, koja odgovara europskim različitostima, te doprinosi njenom kulturnom obogaćivanju, sa poštivanjem vlastite tradicije i povijesti.

Vijeće Europe osnovalo je Ured Sekretarijata Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini u travnju 1996. godine u Sarajevu. Na osnovu Aneksa 6. (Sporazum o ljudskim pravima) Daytonskog mirovnog sporazuma, Vijeće Europe imalo je zadatak da pomogne u osnivanju

14 Bosna i Hercegovina je potpisnica, odnosno ugovorna strana 56 potpisanih i ratificiranih međunarodnih ugovora kojima je Vijeće Evrope depozitar.

15 Sadiković, Č., *Za državu novog stoljeća, Bosna i Hercegovina kao savremena demokratska država*, Projekt-Ustav Bosne i Hercegovine ka novim rješenjima, Fond za otvoreno društvo, Sarajevo, 2004., str. 12.

Komisije za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te pomogne instituciju Ombudsmana za ljudska prava. Takođe prema Aneksima 4. i 7. Daytonskog mirovnog sporazuma imenuje strane sudije u Sudu Bosne i Hercegovine.¹⁶ Na početku svog rada Ured Sekretarijata Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini pored pomoći u primjeni Aneksa 6 Daytonskog mirovnog sporazuma imao je i zadatak da zajedno sa drugim međunarodnim organizacijama, pomogne pripremi Bosne i Hercegovine da ispuni uslove za prijem u punopravno članstvo Vijeća Europe imajući u vidu da je zahtjev za prijem Bosna i Hercegovina podnijela u travnju 1995. godine. Vremenom poslovi Ureda Sekretarijata Vijeća Europe u Bosni i Hercegovini širili su se, tako da danas pored inicijalnih aktivnosti koje su ispunjene, one pokrivaju skoro sve oblasti na kojima radi Vijeće Europe.

U pogledu pravnog karaktera i značaja prijema Bosne i Hercegovine u Vijeće Europe, najveći značaj ima obveza koju je prihvatila Bosna i Hercegovina da će se angažirati na ostvarivanju principa vladavine prava i principa zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda koji su predviđeni Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava. Obveza Bosne i Hercegovine jeste da u tom cilju osigura efektivan pravni lijek, što znači da unutar samog nacionalnog, ustavnog i pravnog sistema, treba da uspostavi jedinstvenu primjenu neovisnog, nepristrasnog i kohernetnog pravosudnog sistema, na čelu sa jedinstvenim vrhovnim sudom, što trenutno ne odgovara postojećem stanju.¹⁷ Puni pravni efekti prijema Bosne i Hercegovine u Vijeće Europe biće vidljivi kada se iskoriste sve mogućnosti koje pruža ova međunarodna organizacija za rješavanje bitnih pitanja koje se odnose i na pojedinca i na državu, a posebno onih koji spadaju u nadnacionalnu nadležnost. Ovo je posebno važno što Bosna i Hercegovina još uvijek nema oznake pravne države, za razliku od skoro svih ostalih bivših socijalističkih država u kojima su postojale slične teškoće. Vijeće Europe treba da pomogne da se postavljeni ciljevi ostvare u Bosni i Hercegovini i to putem utvrđivanja općih interesa, zaključivanjem međunarodnih sporazuma, kao i usvajanjem zajedničke pravne i administrativne politike. Vijeće Europe prihvatajući Bosnu i Hercegovinu u svoje članstvo, prihvatilo je i obvezu da joj pomogne, da ona što prije stekne uslove koji su karakteristični za suvremenu državu. Bosna i Hercegovina ima obvezu da usaglasí svoj Ustav ne samo sa Europskom konvencijom o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, nego i sa Statutom Vijeća Europe. Ovo usaglašavanje koje je međunarodna obveza Bosne i Hercegovine, predstavlja stvaranje osnovne konstrukcije suvremene države Bosne i Hercegovine.

EUROPSKA KONVENCIJA O ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA U PRAVNOM PORETKU BOSNE I HERCEGOVINE

Ustav Bosne i Hercegovine u članku 2. poziva se na Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda kojoj daje prednost u odnosu na domaće zakone.¹⁸ Prema članku 2. stav 2. Ustava Bosne i Hercegovine, Europska konvencija o ljudskim pravima i

16 U članku 6. Ustava Bosne i Hercegovine navadene su osnovne smjernice o sastavu i radu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Četiri člana bira Predstavnički dom Federacije Bosne i Hercegovine, a dva člana Narodna skupština Republike Srpske. Preostala tri člana bira predsjednik Europskog suda za ljudska prava nakon konsultacije sa Predsjedništvom Bosne i Hercegovine.

17 Sadiković, Č., *Za državu novog stoljeća, Bosna i Hercegovina kao savremena demokratska država*, Projekt-Ustav Bosne i Hercegovine ka novim rješenjima, Fond za otvoreno društvo, Sarajevo, 2004., str. 14-15.

18 Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) potpisana je u Rimu, 4. studenog 1950. godine, te predstavlja najvažniji europski međunarodni dokument iz ove oblasti.

temeljnim slobodama direktno se primjenjuje u Bosni i Hercegovini.¹⁹ Ona je direktno implementirana u domaći pravni sustav godinama prije nego što je Bosna i Hercegovina postala članica Vijeća Europe. Ustav Bosne i Hercegovine određuje da će primjena Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda imati prioritet nad svim ostalim zakonima i ovako prihvaćene međunarodne standarde moraju u potpunosti poštivati država Bosna i Hercegovina, entiteti i Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine.²⁰

Ustav Bosne i Hercegovine u članku 3. stav 3. b) odredio je Opća načela međunarodnog prava kao sastavni dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine i entiteta. Vezano za načelo *pacta sunt servanda* Bosna i Hercegovina ima obvezu da ispunjava preuzete međunarodne obveze i u slučaju kršenja istih dolazi do njene odgovornosti. Kao što je ranije navedeno ključni problem u pogledu poštivanja preuzetih međunarodnih obveza predstavlja činjenica da Ustav Bosne i Hercegovine nije usklađen prije svega sa odredbama Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ustav Bosne i Hercegovine na određen način je kontradiktoran, jer se poziva na najbitnije međunarodnopravne instrumente koji štite ljudska prava, a postavio je ustavni sustav koji se ne uklapa sa navedenim, a prije svega se odnosi na to kako su ustavno uređeni Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Treba naglasiti da je princip zaštite ljudskih prava i sloboda danas nezaobilazan ustavnopravni princip, koji u Ustavu Bosne i Hercegovine ima posebnu ulogu, priznatu putem članka 10. stav 2. Ustava Bosne i Hercegovine. Ovaj članak zabranjuje bilo kakav amandmanski *reformatio in peius*, odnosno promjenu na štetu kataloga ljudskih prava i sloboda. Zaštita ljudskih prava i sloboda je ustavnopravni princip koji regulira način i obim miješanja države u slobodno polje ljudskog djelovanja. U okviru principa zaštite ljudskih prava i sloboda djeluje i princip konstitutivnosti naroda, odnosno zaštita kolektivnih ljudskih prava i sloboda, koji proizlazi iz posljednje alineje Preambule Ustava Bosne i Hercegovine, ali i iz prakse Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.²¹

Ljudska prava predstavljaju civilizacijsko dostignuće, rezultat povijesnog napretka bez kojeg današnja međunarodna zajednica se ne može zamisliti. Ljudska prava mogu pripadati pojedincima i skupinama i jednaka su za sve i sveopća.²² Danas je i sama međunarodna zajednica i progresivna pravna misao suočena sa velikim izazovima. Radi budućnosti generacija koje dolaze ne bi se smjelo popustiti politici u nasrtaju na pravo, već se treba osigurati dosljedno poštivanje ljudskih prava i sloboda, kako bi se osigurao dostojanstven život svih ljudi.²³ Treba naglasiti da međunarodni pravni poredak prije svega treba da se zasniva na pravu, jer on predstavlja sveobuhvatan sustav koji se sastoji od niza elementa koji imaju za cilj očuvanje čovječanstva od anarhije.²⁴ Iz tih razloga poštivanje ljudskih prava ugrađeno je u sam ustavni sistem Bosne i Hercegovine samim pozivanjem na Europsku konvenciju o ljudskim pravima i temeljnim slobodama Vijeća Europe.

19 Jacobs, G., F., *The Sovereignty of Law: The European Way*, Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2006., str. 18-20

20 Vehabović, F., *Odnos Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*, Asocijacija Alumni Centra za interdisciplinarne postdiplomske studije, Sarajevo, 2006.

21 Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, broj U 13/09 od 30. siječnja 2010. godine, točka 24.

22 Ishay, R., M., *The History of Human Rights, From Ancient Times to the Globalization Era*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 2004., str. 5-14.

23 Ferencz, B., B., *An international Criminal Court, Step Toward World Peace: A Documentary History and Analysis*, Oceana Publications, New York, 1980.

24 Rudolf ml., D., *Europska unija i očuvanje ribljih bogatstava u Jadranu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 45, No. 4, Split, 2008., str. 793.

ZAKLJUČAK

U pogledu rada Vijeća Europe najveći rezultati postignuti su u oblasti ljudskih prava, dok su u ostalim oblastima njegova djelovanja od manjeg značaja. Razlozi za ovakav raskorak nalaze se u načelima i metodima ostvarivanja postavljenih ciljeva. Zaštita ljudskih prava osigurava se uz državne i nadnacionalne instrumente, dok se drugi ciljevi Vijeća Europe ostvaruju na klasičan način putem međunarodnih ugovora. Zaštita ljudskih prava vrši se i sudskim putem kako na nivou države tako i na europskom planu, dok su ostali ciljevi, koji su uglavnom ekonomskog i socijalnog karaktera, prebačeni na tzv. komunitarne organe i štite se sredstvima kojima se inače osigurava to pravo. Po ulasku u Vijeće Europe, Bosna i Hercegovina ispunila je većinu time preuzetih obveza, ali se sa njihovom primjenom i dalje kasni. Članstvom u Vijeću Europe Bosna i Hercegovina je napravila veliki napredak prema europskim integracijama. Prema Ustavu Bosne i Hercegovine ona je demokratska i pravna država što se poklapa sa ciljevima Vijeća Europe.

Ustav Bosne i Hercegovine poziva se na Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, dok sa druge strane nije usklađen sa njenim odredbama. Tako da je Ustav Bosne i Hercegovine postavio takvo ustavno uređenje koje krši određena proklamovana ljudska prava. Vijeće Europe na osnovu samog Daytonskog mirovnog sporazuma ima određene ovlasti u Bosni i Hercegovini tako da imenuje sudije Suda Bosne i Hercegovine, te pokriva širok krug oblasti koje se odnose na razvoj demokratije, vladavine prava i poštivanje ljudskih prava. Bosna i Hercegovina još uvijek nije u potpunosti pravna država za razliku od većine bivših socijalističkih država koje su se suočavale sa sličnim problemima. Vijeće Europe prijemom Bosne i Hercegovinu u svoje članstvo, prihvatilo je i obvezu da joj pomogne u pravcu stvaranja demokratske i pravne države zasnovane na poštivanju ljudskih prava. Bosna i Hercegovina ima obvezu da usaglasi svoj Ustav na prvom mjestu sa Europskom konvencijom o ljudskim pravima i temeljnim slobodama što predstavlja međunarodnu obvezu Bosne i Hercegovine, te osnovu za stvaranje suvremene države.

LITERATURA

1. Bataveljić, D., *Federalizacija Evrope i mogućnosti za reformu Evropske unije*, Pravni sistem Srbije i standardi Evropske unije i Saveta Evrope-IV, Bejatović, S., Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2009.
2. Đašić, D., *Diplomatija, ekonomska, multilateral i bilateral*, Univerzitet Braća Karić, Beograd, 2003.
3. Ferencz, B., B., *An international Criminal Court, Step Toward World Peace: A Documentary History and Analysis*, Oceana Publications, New York, 1980.
4. Ishay, R., M., *The History of Human Rights, From Ancient Times to the Globalization Era*, University of California Press, Berkley and Los Angeles, 2004.
5. Jacobs, G., F., *The Sovereignty of Law: The European Way*, Cambridge University Press, Cambridge, New York, 2006.
6. Marić, M., *Uređenje Evropskog suda za ljudska prava*, Pravni sistem Srbije i standardi Evropske unije i Saveta Evrope-Knjiga IV, Bejatović, S., Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Kragujevac, 2009.
7. Malcolm, N., S., *international law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.
8. Mitić, M., Đorđević, S., *Diplomatsko i konzularno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2007.

9. Prokopijević, M., *Evropska unija: uvod*, Službeni glasnik, Beograd, 2005.
10. Rudolf ml., D., *Europska unija i očuvanje ribljih bogatstava u Jadranu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 45, No. 4, Split, 2008.
11. Sadiković, Ć., *Za državu novog stoljeća, Bosna i Hercegovina kao savremena demokratska država*, Projekt-Ustav Bosne i Hercegovine ka novim rješenjima, Fond za otvoreno društvo, Sarajevo, 2004.
12. Smailagić, N., *Međunarodne organizacije*, Zbornik radova Država, politika i društvo u Bosni i Hercegovini, Analiza postdejtonskog političkog sistema, Knjiga 2, University Press-Magistrat izdanja, Sarajevo, 2011.
13. Šarčević, E., *Dejtonski Ustav-karakteristike i problemi*, Status-magazin za političku kulturu i društvena pitanja, No. 13, Mostar, 2008.
14. Štitić, A., *Dejtonski Ustav kroz prizmu evropskih standarda o demokraciji*, Projekt-Ustav Bosne i Hercegovine ka novim rješenjima, Fond za otvoreno društvo, Sarajevo, 2004.
15. Vehabović, F., *Odnos Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*, Asocijacija Alumni Centra za interdisciplinarne postdiplomske studije, Sarajevo, 2006.
16. Watson, A., *Diplomacy-The Dialogue between States*, Taylor Francis, Abingdon, 2005.